

Цетиње, 11. априла

Свијетле празнике Христова васкрснућа дочекујемо сада као што их никад до сад нијесмо дочекивали. Послије толико мука, патња и искушења дочекујемо их у неописаном одушевљењу, радости и силном усхићењу. Дочекујемо их са ослобођеним Скадром!

Све је живо и весело, све пјева. Ко се не би веселио овако великом весељу! Радујемо се ускрсу природе, славио ускрс Христов, одушевљавамо се васкрсом својим.

Природа се из мртвила буди, оживљује и себе и нас. Природа је скинула са себе бијели veo, који је као мртвачки покров мјесецима покривао. По земљи се почињу растасти зелени ђилимови, поткани цвијећем разних боја и разна облика. И умиљно брујање птица пјевачица на све стране одјекује. Природа ускрснује.

У тим данима васкрса природе славио и васкрс Исуса Христа, великог нашег спаситеља.

Исус Христос је за спас човјечанства сишао на земљу, страдао, мучио се и латио, завршив свој земаљски живот на крсту. Претрпио је надчовјечанске муке и патње, ружан и гоњен и разапет је био на крсту као обичан злочинац и разбојник.

Српски народ, прослављајући ускрс Христов као побожни хришћанин, нада се и своме ускрсу. Као и Христос, и он је био подложен силним искушењима, муци, патњи, понижавању, те су га метали на крст, разапинали и гушили само да би га нестало с лица земље.

Али ипак он је све то издржао и дочекао да га озаре зраци ускрсења. Српски народ још није ускрснуо, још читавих наших покрајина има под туђином, али васкрсава.

И да не говоримо о петвјековним страдањима и мукама српског народа, да и не истичемо оно што је некада било, него довољно је да се обазремо само на оно што је претходило паду Скадра. Најбоље своје синове морали смо жртвовати, излагали смо се свим бићем својим и пркосили и природи и другима, издржавали силне напоре и извржавали се свакој недаћи и опасности, па ипак све то није довољно било, него су нам и душу и тијело разапинали и поврх свега тога кинили и мучили. Ми смо то подносили стојичком мирношћом, не скрећући са свога пута.

И наша вјера је победила. Скадар је наш!

Отуда је и наше весеље веће и радост наша силнија. Ове године празнике Христова васкрснућа дочекујемо и веселије и радосније него икада. А како и не би! Скадар је наш!

Христос васкресе!

Скадар је црногорски

Када је грађанство пријестоничко отишло да поздрави Његово Величанство Краља, прве његове ричи биле су:

„Испунила се давнашња наша жеља: *Скадар је црногорски!*“

Да, Скадар је црногорски. На њему се већ лепрша наша застава и у њему се налази на челу наше војске Његово Краљ. Височанство Књаз Нашљедник, коме је Скадар и предан.

Скадар је пао!

У низу толико сјајних побједа, које је наша храбра војска однијела за кратко вријеме, освојив већи дно отоманског земљишта са неколико градова, може се убројити као најсјајнија садашња побједа о заузећу тврдога Скадра на Бојани, око кога је наша војска имала толико муке и жртава, опсиједајући га већ неколико мјесеци.

Пад Скадра изазива у срцима нашим и наших пријатеља највише одушевљење, које је повећано још и тиме што је са тим падом коначно запечаћена судбина оног дијела отоманског царства око граница наше Отаџбине, који је био извор трајних перела и немира, нарочито политичких. Јуначке мишице наших горштака познатим својим прегалаштвом, сила дале су напоро, све препоне и Скадар је ето, са срећом, сад у црногорским рукама. Важност његова заузећа и историску му прошлост не треба овдје описивати. Доста је напоменути само то, да је исти био из три пута стара зетска пријестоница.

Питомину и љепоту Скадра и околине лијепо је опјевао народни гуслар у овим стиховима:

А какав је Скадар на Бојани.
Кад погледаш брду изнад града,
Све порасле смокве и маслине
И још они грозни виногради;
Кад погледаш стрмо испод града,
Ал порасла пшеница бјелица,
А око ње зелена ливада;
Кроз њу тече зелена Бојана,

По њој плива риба свакојака....
О самом заузећу Скадра говоримо нарочито.

Слава црногорским јунацима, како живућим, тако и онима који су до сад пали на бојном пољу у борби: *за крст часни и слободу златну!*

Слава свијетлом црногорском оружју, које је као свакад, тако и сад овјенчано лаворима побједе над петвјековним непријатељем!

Живно Његово Величанство Краљ Господар — Цар јунака и узвишени Краљевски Дом.

Живло Кр. Височанство Престолонашљедник, командант војске!

Живјела нова Црна Гора!

Живно Балкански Савез!

Како се Скадар предао

Између 8. и 9. априла наше су трупе ноћи нападе целокупне позиције непријатељске. Бомбардо-

вање било је страховито. Изјутра Турци су покушали да задрже наступање наших трупа, али су били одбачени и гоњени. Бомбардовање је продужено било исто тако живо. Око 10 часова прије подна 9. овог мјесеца осјетила се је јако комешање између турских трупа а нарочито по вароши. Иза овога Есад паша послао је парламентарна нашег главног команданту Њ. Кр. В. Престолонашљеднику да му понуди предају, молећи у исто вријеме, да мусе допусти да може употребити непосредно молбу Његовом Величанству Краљу да би му исти дозволио да може напустити Скадар под оружје. Његово Величанство Краљ, цијенећи храбро држање турских трупа благоизволио се смилovati те је дозволио да Есад паша може изаћи под оружјем и са свима почастима које приличе једном храбром браниоцу.

Према извјештају Његовог Краљ. Височанства Књаз Престолонашљедника, под чијим се руководством врши предаја Скадра, до сада се предало 26000 низама, 5000 башибозука, и 458 официра. Од топова је до сада предано 82.

Евакуација вароши

Евакуација вароши одмах је почела и наставила се и сјутра дан и у четвртак по подне је завршена. Тарабош су у сриједу у 10 сати трије подне послале наше трупе. О радосном чину г. бригадир Митар Мартиновић телеграфски је извјестио Њ. В. Краља са Тарабоша и дирљивим му ријечима честитао. У четвртак у подне Његово Краљ. Височанство Нашљедник свечано је ушао у Скадар и сам на читаделу истакао црногорску заставу.

Њ. Кр. В. Књаз Мирко, послао је у сриједу са врх Тарабоша ову депешу Њег. Величанству Краљу Господару:

Са виса Тарабоша, окружен орловима црногорским, у име своје и њихово подносим Величанству Твоме честитку поводом пада тврдог и старославног Скадра, града на Бојани. Ах лијепе наше славе, дивнога ли данашњег дана, чуднога призора! Орлови црногорски, одмарајући своја крила на овоме чудноме вису, на догледу пријестонице старијих зетских краљева, чије кости у Светом Срђу окадише бојнијем тамјаном, поносити бацају своје погледе с једне стране на те давне тековине вазда свијетлог и побједоносног црногорског оружја, а са друге стране на величанствени Ловћен к њивоту Светог Петра побједника Махмута везира, и молећи се томе божјему угоднику, да Вам ова тековина срећна буде, коју задоби црногорско оружје. Живио наш Краљ Господар на срећу Црне Горе и славу слави.

Књаз Мирко Велики Војвода од Зете и Грахова.

Двор за Скадар

Њихово Величанство Краљ и Краљица у сриједу у јутру су послали три пароброда са животним намирницама и санитетским материјалом у Скадар као прву помоћ становништву.

Свечан улазак Краљев у Скадар предстоји.

Цетиње и Скадар

Глас о предаји Скадра објављен је на Цетињу пуцањем топова и звоњењем звона у 2 сата послје поноћи, ноћу између уторника и сриједе.

И ако у дубоком сну, грађанство се на глас топова и звоњење звона одмах пренуло. Назрело је о чему се ради и радосно је похрлило на улице, које су се нагло почеле испуњати свијетом. Све живо на Цетињу одмах је скочило на ноге, и старо и младо, и мушко и женско. Ни рањеници нијесу заостали. И они су, било помоћу других, било помоћу штака, похрлили да узму видног учешћа у општој радости и неописаном одушевљењу.

Скадар је пао! Скадар се предао! хорило се улицама.

Свијет, у дугим и густим поворкама с пјесмом на устима, радостан и одушевљен, јурио је према Двору, међући из пушака и револвера. За тренут Цетиње се проламало.

Глас о предаји Скадра Његово Величанство Краљ Господар примио је окружен Краљевском Пороциом. Његово се лице од задовољства сијало и непрекидно је примао честитања.

Међу првима били су представници савезних балканских држава, чланови Краљевске Владе и држав-великодостојници, са којима се Његово Величанство Краљ загрлио и љубио кад су му честитали. А затим су хитали и мушки и женски, без прекида.

Грађанство је пред Двором прередило бурне овације Краљу, пјевајући патриотске пјесме и кличући.

Цијелу ту ноћ Цетиње је било на погама. Хориле се пјесме, клицало, пуцало и вило коло. Пријестоница се проламала од силне вреве, која је све више расла у колико се расвањивало и дан освајао.

У 10 сати прије подне манифестације пред Двором су поновљене. Окупљено грађанство пред општинском кренуло се са силним заставама и разним написима кроз улице, пјевајући патриотске пјесме и кличући. Пред Двором се зауставило. Отпјевана је прво црногорска химна, а затим су приређене бурне о-лације Краљу, који се на балкону појавио. Тада га је предсједник општине г. Томо Милошевић поздравео овим говором:

Господару!

Са усхићењем и неописаном радошћу поздрављам Те у име грађана драге Ти и вјерног пријестонице. Поздрављам Тебе, чије су чело красили и кресе неувели лаворови вијенци, Тебе, чије ће име златним словима забиљежити историја ослобођења Балкана. Тебе, Господару, који си почео и довршио највеличанствене дјело балканских народа ослобођење потлачене браће наше испод гордог Азијата.

Херојски подвизи побједоносне војске наше, сјај и блесак српског оружја — то је алем камен у круни балканске савезнице. Нечувена издржљивост војске наше, дуготрајна осада модерних утврђења око Скадра, те стародревне наше пријестонице, и заузимање тог страшно утврђеног града — најбоље је сведочанство, да је данашња генерација достојно потомство вучедрских бесмртника.

Оваком прегнућу јунака наших, овакој слави рода нашега, дивље се и непријатељи наши, јер им докажете, Господару, да су Црногорци пјесме које је живјело, које живи и које ће живјети и да га ничија најезда неће уништити!

Слава јунацима!

Живио наш Велики Господару!

На то је Његово Величанство Краљ одговорио овим ријечима:

Испунила се давнашња наша жеља: Скадар је од прошле ноћи црногорски. Радујте се овоме општем српском успјеху. Не жалите хиљаде жртава. Награђена је проливена вишешка крв. Душе погинулих око Скадра радују се сада у рају и са небеских висина нас благосиљају. Остварили смо наша прегнућа. Захвалимо Богу, захвалимо слози Срба, Бугара и једновјерних нам Грка што смо постигли велике успјехе и побједили петвјековног непријатеља. Ви Црногорци можете се поносити што сте за ово дјело први започели гигантску борбу и потоњи је освијетлисте особитим сјајем, заузевши Скадар. Живио балкански савез!

И један и други говор био је пропраћен бурним и силним клицањем, које је кроз цијелу пријестоницу одјекивало.

Од Двора се свечана поворка упутила и застала пред бугарским посланством, гдје је отијевана бугарска химна и бурно клицало балканском савезу. Како је посланик био одсутан, то се грађанству захвалио секретар посланства, кличући Црној Гори и поздрављајући црногорски Скадар.

Пјевајући и бурно кличући, поворка се одатле зауставила пред посланством Краљевине Србије, гдје је отијевала химна „Боже правде“, кличући и манифестујући своју љубав према братској и савезничкој Србији.

Најзад је поворка пошла и пред грчким посланством, гдје је такође приредила овакве савезној Грчкој.

Послије тога се, с пјесмом на устима и громко кличући, поворка повратила пред општину и одатле се у најбољем реду разишла.

Веселе је трајало преко цијелог дана, а у вече је било освјетљење вароши.

ПОДЛИСТАК

ТАЈАНСТВЕНА КУЋА

— Л. Бренкендорфа —

(4)

Ви са тиме хоћете, да је ја дам у болницу са лудацима? Не! Зашто да је подвргавам томе, боље би било да се ја ријешим и да јој пресјећем страдања неосјећајном смрћу. Он скочи и љутигаче поче ходити по соби. Галигер га је посматрао чудећи се, и у залуду се трудио да га умири, гонорећи му, да он, наравно, боље зна, шта ће чинити са својом болесном ћерком. Прошло је неколико минута, док се Линден вратио к себи.

— Дајте ми часну ријеч, да ће те ћутати, и никоме у свом животу да нећете причати о овој тајни — рече он.

Галигер, наравно, не размишљајући, пружи руку доктору, увјеравши га ријечима:

— Ви се поуздано можете надати у мене. Нико неће сазнати вашу тајну.

Линден погледа на њега снуђено, ништа не рече, и затим изађе из собе.

III

Било је пола ноћи, када се Вернер, са знојем на лицу, пробудио од тешког сна. Код њега није био нико, пошто није више била нужа, да се стално пази. Слаби пламен њихне лампе, прао мало је освјетља-

Ловћен и околна брда били су величанствено освјетљени. Свјетлост с Ловћена видјела се на Цетињу. Како је био освјетљен и с друге стране, то се освјетљење лијепо видјело и у Боки Которској, као и написи, који су били израђени ватреним словима.

То вече послје десет сати носена је бакљада. Са великим бројем застави, лампиона, бакљама и са натписом „Скадар је црногорски“. Грађанство је прошло кроз пријестоничке улице пјевајући разне пјесме. Када се зауставило пред Двором, отпјевана је црногорска химна и приређене су одушевљене овације Краљу, који је сишао међу грађанство и са њиме провео дуже вријеме у разговору, дајући обавијештења о предаји Скадра и поучавајући присутне.

С ускликом: Живијели Црногорци! Краљ се повукао у Двор, испраћен бурним клицањем.

Грађанство је поново отпјевало црногорску химну и бурним клицањем поздравило Краља, па се онда упутило у општински парк, гдје је настало народно весеље и ватромет до неко доба ноћи.

Народно весеље у пријестоници непрекидно траје. Видног учешћа у радости на демонстративан начин узимају овдашњи Турци муслимани и Арбанаси, који носе црногорске капице и српске заставе манифестујући улицама.

Глас о предаји Скадра муњевином брзином разио се кроз цијелу земљу и свуда је радосно одјекнуо, те су и по унутрашњости приређена народна весеља, са којих су Краљу слали телеграфске честитке, као год и из новоослобођених крајева.

Над Скадром у Србији

Вијест о заузећу Скадра радосно је одјекнула кроз сву Србију. Та вијест је произвела велику радост у Београду, који је био одмах искићен заставима. Кроз цијелу варош приређене су велике манифестације, а особито пред Скупштином, гдје је председник владе г. Н. Пашић извјестио да је о томе радосном догађају добио вијест од посланика на Цетињу. Посред најодушевљенијих узвика живио, Скупштина је одлучила да телеграфски честита нашој Н. Скупштини. Опозиција је тражила да се у знак весеља прекине, али је сједница била прекинута само пола сата.

као велику собу; придајући тајанствено, фантастичке сјепке многобројним предметима, размјештеним по зидовима. Излаз је бјежила бура и често је освјетљавала се.

Млади се умјетљив толико растројио и љуљало, да му је требало дуже времена, да растјера фантастичке спове и врати се у нормални положај. На крају крајева се прибере, но страшни сан није се са тиме свршио. Кроз јако дувано вјетра и пуцање грома, до њега су допирали још некакви гласови, слични на бијесну вику звијерова у борбеном стању, а понекад прекидани кратким, али зловољним смјехом.

Соба, из које су долазили ти гласови, мора бити, да се налазила на горњем спрату куће, и, благодарем објашњењу Линденовом, Галигер је знао одкуда су ти гласови. Осјећање страха, које је у почетку било код њега замијенило се осјећањем сажаљења, када је погледно на дивну младу дјевојку, која у том моменту страда од настуна.

Завсга, та ларма, та збуна, та мучитељски уздицаји, никако нијесу могли бити Едини. Када су се већ једном стишали, слушао се опет сатки, чисти дјевојачки глас, онај исти који се слушао из баште под прозором. У ствари, он није могао разазнати ријечи, но еве су то били јасни гласови, који су код њега уништили и пошљедњу сјајну.

— Не, не, — када опет поче горе ларма, он се сам себе чудео, како се могао предати

Цетиње, 10. априла

Балкански Савез очекују тешки дани, велика искушења, већа него јесенас у очи рата.

На бојном пољу сјајно је положио испит. Задивео је свијет, запрепастио многе и моћне јавне и тајне непријатеље балканске слободе и самосталности. Битке на Куманову, Витољу, код Киркилиса, Лиле-Бургаса, опсаде Једрена, Јањине и Скадра доказале су војничку моћ Балканског Савеза. Доказале су, да су се на Балкану развиле младе и здраве државе, пуне полета, чије су сложене војске у стању да приме битку са највећим и најстаријим војскама.

Сад треба Балкански Савез да положи и испит државничке зрелости својих чланова. Сад долази на ред оно, ради чега је Балкан тако дуго, на несрећу својих народа, био приште туђих владавина и преотмица. Сад је куцнуо час међусобне подјеле земаља ослобођених од турског ропства. Ако икад, сад савезници ваља да покажу да су на достојној висини схватања заједничких задатака, заједничке будућности. Можда се сада налазе пред опасностима тежима и судбоноснијима од оних на бојним пољима, која, ради ствари узвишене и свете, посијаше хиљадама љешева најљепше балканске младости. Опасности на бојним пољима долажаху с поља од заједничког непријатеља, којег срушише родољубље и војничке вртине савезника. Опасности, којима савезници сада иду у сусрет, јављају се из душе самијех савезника, из њихових ћуди, навика, мишљења, из степена њихове политичке зрелости. Побједити непријатеља моћна и опака, — непријатеља, који имају доста тајних помагача, брзо је тешко; побједити себе и своје старе зле навике приликом подјеле ослобођеног заједничког наслједства — много је теже.

Противници балканске слободе, завидљивци због балканских побједа већ граде на извјесним појавама себичне планове сплетака. Међусобна кампања штампе у Софији,

објашњава. То што је он слушао, нијесу били узвици преплашене дјевојке, то је била дивља ларма разјареног човјека, кога су присутни умривали. Слушало се гаухо звоњење од разноразних стаклених и порцеланских судова, и припадени глас, који је молио: «Тата! Драги тата!»

Галигер се једва сјећа како се обукао. Он се љуљав, а ослабљени удови у почетку перадо су га сакупали. Но мисао, да је горе некаква несрећа, и да може бити од помоћи, приморала га је да заборави на своју слабост. По застртим стеницама, изађе он сретно горе, за да није знао распоред соба, руковођен је лармом, која је до њега дулазила. Кроз минут, млади умјетник био је већ на прегу од собе; врата су била отворена, и на првом погледу он угледа свику, од које запретишћен застане.

У дугачкој сваленој, поћној хаљини, са сабљом у руци, трчао је Линден по соби: његово лице, које управо пресјеца човјека кад га посматра, и дивљо будуће очи, долазили су били, да се зна у каквом се осјећању налази несрећник Галигер није никада видно људски, и баш сада, кад је пред њиме био људи, он је схватио. Велика китијка ваза, од које бјеху кохаци по поду, данила је доназа, да су непријатељи, са којима се борио, били малога раста, пошто је махао сабљом, као косач косом. И Галигер одмах појми ту ријетку врсту људи.

Биограду и Атини даје им за то повода. Она им показује пут гдје најприје треба да ставе прст раздора да растуре и раздвоје, што је заједнички проливеном крвљу спојено и благословено. Ништави разлози новинарског прегоњења међу Софијом и Биоградом око питања војничке сујете и ситница ђетиње важности уносе отров у заједничке јавне односе. Клица отрова захвата и угледније људе из оба народа налазећи одјека и у обостраним скупштинама. А заједнички душманин, којег су побједили на Куманову и код Лиле-Бургаса за срце ујеле, већ се радује и сваку ситницу свађе надува у крупно питање, дајући непозван суд о томе, која је страна у праву. И смислио је начин како ће још више распалити. Повлађује онима у Софији, а назива себичним и нетолерантним оне у Биограду. Сасвијем разумљиво! Ови су му у Биограду испред прага, те ваља најприје њих осакатити и уништити, па ће они у Софији, по закону гравитације, сами од себе пасти — у бечки стомак. Прије но што је ликвидирани спор са Турском, прије но што су сређена разноврсна питања са Европом, на тај се начин међу савезнике уноси раздор да би већ затровани један спрам другог, са већом муком извршили правичну подјелу заједничке тековине.

Али као што је Балкански Савез побједио спољашњег непријатеља оружјем, тако ће, увјерени смо, старе унутрашње црве, зло наслједство црне прошлости, побједити присебношћу, увиђавношћу, умјереношћу и узјајним попуштањем. Здрава мисао савеза однијела је побједу над искушењима. Над појединачним интересима чланова савеза као анђео чувар шири крила општи балкански интерес, опште балканско родољубље, које ће савезнике умудрити и увјерити, да им само у сталноме продужењу слоге лежи спас. Жеља појединих чланова да се дочепају хегемоније срушила би савез. Само равнотежа у снагама, у величини земљишта, у броју становништва, у стању је међу трима балканским народно-

Невидљиви ђаволи, са којима се борио доктор Линден, били су змије; и несрећнику се учинило, да оне непрестано наизмјучу из свијих углова собе.

Галигер, гледајући до тада само на овог суманутог, разгледа по соби и ту прихвати још двије личности, које су биле свијетли ове сцене. На противно отвореним вратима, згрчивши се и скрививши руке на прса, непокретно је на поду сједио Индијанац; за њим на прегу стајала је Ела у лако одијелу са отпуштеном косом. Она је прибијала руке к срцу, а на њеном лицу и блиједом лицу огривало се ужасно страдање. Она није одмах прихватила Галигера, само када се он покрену, желећи доћи до доктора, она га угледа и замаше објема рукама.

— Оставите па вашем мјесту и не узнемирујте оца.

По та ошомепа већ је била доцна. Чудно гласно као посјећено дрво пао је Линден, дупнувши главом о под.

Тата! мили мој тата! — узвикнула је љупкошћу Ела, бацајући се к оцу, који је лежао као мртваци и покрије полуобична његово влажно тело. На крају крене се и Индијанац: нечујно се приближи до Еле, рече јој неколико ријечи које Галигер није разумио. Затим Индијанац узме непокретно докторово тијело и пажљиво га положи на широким и ниским канапету.

Вернер дође Ели.

стима и њиховим државама чувати заједницу, на њихову срећу, а на страх противницима.

Српски народ и његове државе у најтежем су положају. Отјеране с мора, без плућа за дисање, лишене плодова побједи и главних услова за живот, оне треба да буду особито обазриво и правично предустретане од стране осталих савезника. Ако већ не можемо тражити да потпуно схвате дубину нашега бола због неправде коју нама у највећој мјери учинише непријатељи свијех балканских држава, ми смо бар у праву да од савезника тражимо да и ради себе самијех, и ради нас, олакшају наше муке, јер ми Срби нијесмо још свршили ни половину својег националног дјела. Прије но што свршимо то дјело, ми не можемо никоме чинити компензације, пошто смо и из овога страшнога рата изашли са најмањим добитком. Доћи ће ваљда вријеме кад ћемо ми Срби, да бисмо лакше добили свој Рим, жртвовати своју Савоју. Пребродите Балкански Савез и најновија опасна искушења.

Без Срба, без правде српскоме народу и његовим државама нема ни Балканског Савеза, ни балканске слободе.

Црна Гора и Европа

Страни листови доносе изјаву једног активног нашег државника, не означајући његово име. Како ће она бити од интересантности, то је доносимо и ми онако како су је ти страни листови донијели. Тај државник је изјавио:

„Не мало изненадило нас је држање великих сила. То изненађење је морало фрустрирати, јер смо непрестано слушали увјеравања о неутралности, о дезаинтересованости и т. д. И сад нам та увјеравања звуче као иронија. Први моменти изненађења прошли су, те ми смо на чисто с тиме, да више не можемо вјеровати празним увјеравањима. Од савезника је толико пута наглашавано, да су вољни изаћи у сусрет жељама Европе — чувајући, разумије се, своје интересе, интересе Балкана и Балканаца. Као уздарје Европа се окомила на српски народ и Црну Гору — отимајући оно што смо узели оружјем у руци, и унапријед одричући нам право на оно што ћемо с крвљу искупити. А све то чини та неутрална Европа у вријеме док смо још у рату са Турском. Чак нам та неутрална Европа шаље ескадру у црногорске воде, а без сумње ће предузети и даљне кораке против Црне Горе. Но нас та пресија од

— Госпођице, — рече он — ја видим да је ваш отац болестан и да је потребна лекарска помоћ. Има ли гаје овдје близу лекара или да пошљемо за мога пријатеља доктора Зејдорфа?

Прије него што му је одговорила Ела се обрати Индијанцу, који је био око свог господара, са ријечима које Галигер није разумио, а тек када је с одговором умири, онда се окрене својим лијеппим и блиједим лицем ка Галигеру и одговори му:

— Хвала вам, ја се падам да ће ово проћи и без лекарске помоћи. Такав нервни нападај није се случило први пут са мојим оцем и ми смо већ научили како треба поступити с њим у таквом случају.

Галигер је посматрао жуто и спало лице болесника, и не пазећи на одговор, опет изјави:

— Ја не сумњам у ваше знање и ваш поступак с њим и не бих желио да вас узнемиравам, но то обамирање...

— То је посљедица изнемоглости и доноси болеснику више користи, него ма какво лекарство. Тако ми је напошљетку казао један лекар, кога сам ја позвала првога таквога поступка. И ја мислим да је он у праву. Запосно стање трајаће обично сат, али када се мој отац пробуди, он се осјећа у току неколико дана боље а мјернији је. Зато ми и не прибијегавало вјештачким средствима.

стране Европе неће ни најмање поколебати у нашим одлукама. Ми смо готови до краја издржати. Нека буду флотне демонстрације, нека буде блокада, — ми ћемо истрајати. Истрајаћемо докле физички не изнемогнемо. Ми ћемо Скадар освојити и из њега нећемо изилазити. Ни једна од савезних балканских држава неће дозволити, да се ријешавају границе аутономне Арбаније без судјеловања представника балканског савеза. У томе заједничком раду са Европом можда ћемо у нечем морати попустити, али нећемо никада потписивати смртну пресуду својој државној и националној егзистенцији. Ако се Европа плаши од рата, нека обузда оне у својој средини, који својом незаситошћу изазивају рат. Ми нов рат не изазивамо, нити га желимо. Ми смо у рату са Турском, па кад једном с њоме ликвидирамо све рачуне, онда ћемо приступити дискусији о пословима, које нам Европа намеће. Ствар наша добро стоји и ми ћемо искористити све моменте, да се још и побољша. У томе ћемо наћи и налазимо обилате помоћи код свијех савезника, а на првом мјесту код Србије, која нас не само као савезник, него као и искрен брат најиздашније у свему подупиरे.“

Велики Ускрс

Вјековни сан, јава је... Први топ са Градине огласи рат ослобођења на Балкану. Душмански колос рушио се, и, кад се залепршала побједоносна наша застава на Скадру, тај је био посљедњи уздах Срба под Турчином а потоњи издицај Турске у Европи.

Чаробна прољећна поћи, небеско плаветнило канџијима урешено, какав сте нам добар удес донијели!

Стари они топови, што, пред цетињским манастиром поређани, причају о нашој ратној слави, и старо оно звоно, што својим брујним гласом прати молитве наше Богу и радости народне душе — јесу ли дочекали већега Укрса! Они нам огласише пад Скадра, а наша срца и пунке прихватише. Све је хитало старом спом воћи, која дјелом и пјесмом припреми овај народни празник. То је онај млад јунак на коњу, те показује «Онам», онамо... »Стоји међу нама, гласио му и skutа и руке, и он нас. Не изговара, него сав говори: Ево нас! Скадар је сад наш. И остаће, докле буде и погођега. Ко нас може раздвојити. Побједа наша, не погубиће нас по вјесопима приношене жртве, муке и патње међу нас с њим. Зар то није доста, да Скадар наш и остане наш!

И капу суза на том лицу — суза која нам показу колико очајне борбе стаде тај тврди град. Слава борцима!

Има их који би хтјели да, као зао дух, крстаре над нама: да нашу мушку снагу окривају својим леденим стегом: да растргну коло у које су се браћа ухватила.

Зар да шире крила на «заточнике, мријег навикнуте». Ког би сјели покрај цара Лаза и лијепо ките Југовића? Ко би паса Милошеву Ђорду, ком' би дали Маркова топуза! Зар не знаду, да Марко не спава!

— Дакле, ја ни у ком случају не могу бити од користи.

Она тужно климне главом.

— Сажаљем га. Све што је нужно учинити, ми ћемо сами учинити. Наш вјерни Далин боље од ма кога зна се опходити с болесним, а мене стоји да зазовим, да госпођа Томис дође и да нам помогне. Но ако ви дозвољавате, да вас молим за једну малу услугу.

— Нема те услуге коју ви не би могли од мене тражити, колико да је дуга...

— Не из благодарности, пошто ви нам нијесте ничим обавезни, него из сажаљења к несрећном човјеку, чији је живот напуњен страдањем и љубављу према ближњему; обећајте ми, да нећете говорити никоме о нашој несрећи и да нећете никоме причати о томе што сте чули и видјели у нашој кући.

— Сумњам да је нужно то обећање, пошто сам ја то обећање данас дао вашему оцу.

Ела га је посматрала чудећи се.

— Како? Зар је вас он посветио у своју тајну, причао вам је за своју болест?

— Не за своју... Ја, право да вам кажем, не знам сада, шта је истинито у његовој причи, а шта измишљено.

Устике младе дјевојке тресе су се болесно.

— Ја се сјећам о садржини његове приче. Он вам је причао о нашем необичном догађају са змијама у Бонбаји, и... о мом лудилу — је ли истина.

Вама, који се сад окрећете полујесењу, и био би вам пад главом да нас није било! Па да наш славни престони град буду врата арбанаског «звјерињака», који стварате? Наше гробље да буду ваше њиве!

Нијесу ово чега најмљених солдата, ни бољему отети соколи, који сваки своје јату тежи; ово стијење крвљу је орошено и пораћа храбре осветнике. У овим горама слобода није мрла, већ је заорила и онамо гдје је била зашла.

Кад је брат брату руку дао, нијеси да-ла да остану заручени, и да до краја заједно мру или побједе. Знала си како боли братски растапак, али нијеси знала што им још у души усађујеш, још на крвавом попришту, с већим непријатељем. Братски загрљај и стисак руке осамљеном брату снагу подиже, пење је до дивовске. На мржњи противу непријатеља зида нову снагу и јачину, надима се витешком осветом. — Скадар ти је свједок!

Веселите се храбри осветници! За нас су јупачка дјела и подвизи! Умишљањем те нове државе дају нам нове основе за ослобођење браће под туђином. А ми им одговарамо: живот или смрт!

Гојковице млада, не жали себе ни свога града. Собом си град дозидала, и снага одојла. Сина је пратио твој благослов, јер ти је остао, заточник и осветник!

Пала браћо! Младену вашу плочу ките вијенци славе који не вену, вјечно ће је гријати супце слободе и српске величине.

«Пуца зори, биће дана». Свапуо си, лијепи дане, и буди нам још љепши! Наша прошлост ореолом увјечана, наш песломиви дух и наша мушка снага разгониће тмуге и облаке!

Цетиње, 10. априла 1913.

П. Ђ. Шоћ.

Дипломатска игра око Скадра

Амбасадорска конференција у Лондону спремила је журичке варијације за дипломатску игру око Скадра. Два терцета, најзад, комбиновали су један оркестар. Пробе су чиниће. Први су се акорди слагали, али се варијација до краја није одвијала. Сваки терцет има свој finale, и то је тајна.

1. Игра под маскама

Варијација је почела. И почела је вешто раније него су играчи били спремни за игру. Многоне и није до игре. Не устјежу се то и да кажу. Од етикетне ни почела.

Али варијације већ дуго трају. Морало се играти и против воље. То виде сви. Чује се кретање, досадно канџуцање.

Ево стижу играчи, један по један, полако, намјерно споро. Али сваки је под маском. Ко је ово са гвозденом маском на лицу? Рђав укус! У ове прољећне дане пуне супца и новог живота смијешно стоји гвоздена маска скинута са бог те пита какве зарђале ритерске опреме из музејских подрума. Мора бити да је неки стари Хабзбург остао без свога витешког образа.

Овај играч с гвоздевом маском страховито личи на Менелаја из Офенбахове *Лијеје Јелене*. Грдно је смијешан. Сваки гест и сваки корак чини га комедија у десет индијских чинова.

Умјетник се старао, да убједи дјевојку, да није повјеровао њеном оцу.

Ела га прекиде.

— Зашто то? Ви мене нијесте познавали и лако сте могли повјеровати моме оцу да сам ја луда. Но ја вам морам све објаснити. Пређите тамо. Истина, мој отац, не би чуо, и ако би ја причала у крај његове постеле, но ја не могу на њега гледати, када говорим о његовој несрећи.

Она показа на неколико ниских столица, које су биле на другом крају собе, и Галигер пође за њом. Оба су били тако потрошени, и мисао им је била једна — о болесном старчићу, који је лежао на постели, тачно као мртав, те су се зато они разговарали, не као незнати, него као стари пријатељи. У неколико ријечи, исприча Галигер младој дјевојци, све што је јутрос чуо од Линдена, а Ела је тужно климала главом. — До тога момента, када вам је он почео причати о којим варљивим халуцијацијама, отац вам је казао праву истину, — рече она, када је Галигер свршио — и чак, његова идеја лудила није лишена у истини. Ја сам тада страдала, послје неколико недељу мога оздрављења, тешким сповима, који са благовремено прелазили у лудило, и, природно је, да су ми се све представљале змије. Ја сама немам јасну представу о мом гадашњем стању, него су ми причали, да је на мене утицало да ме умири, само присуство она и

И никако да почне игра. Вагнерски громогласна фанфара позива играче. Преовлађује у фанфари пискави валцерски мотив. Тон са Ballplatz а.

Бедисти Менелај направи један обрт нааса сам око себе. Још један пут групу громогласна фанфара. И опет бедисти Менелај направи обрт нааса.

Најзад, играчи се приближују. Али иду сасвим у раскорак. Такт у варијацији одржава се с тешком муком.

Играчи пружају у игри руке један другоме. Али се не познају. Зову један другог по боји силене маске којом прикрипе своја лице, злурада, подсмјешљива лица. Одао се само играч са гвоздевом маском. И глас је пустио. Не преза ни од ријечи. Разиграо се сам у сред осталих. Чудна пека игра овај његов трк од маске до маске. (Оне се не мичу с мјеста, само су ту.

Бедисти Менелај заморен је игром. Довикује оркестру: Finale... Finale!..

Али варијације се настављају све у истом тону. Finale... Finale! — вице непрестано бедисти играч. Збој га је свега облио. Пробио је и кроз гвоздену маску.

2. Српски топови и црногорске трубе

Тешки топови, на један пут, проломиле небеса. Загресоше се горе. Под Скадром земља затукта. Бедисти играч, који се баш тог тренутка на једној пози окретао око себе, изгуби равнотежу и паде наузнак.

Остале маске погледаше пут Скадра. И пали бедисти играч, не дижући се, гледаше на ту страну.

Грувају топови. Руше се тирди зидови. Запишташе црногорске трубе: Јуриш.

— Finale... Finale!... — сјети се бедисти Менелај прекривује варијације.

Али оркестар умукло. Терцет један другом окренуо леђа и држе укуптене виолине, кларинете и пијукле. Стали сви и слушају црногорске трубе.

Finale... — очајно вице задихави Менелај, збацио с лица гвоздену маску и једна покушава да се дигне.

У том засвираше трубе: прекини паљбу!

И српски барјак покрену се на врх Скадра. Све пуца на вјетру и блиста на сунцу.

Finale...! стјење задихави бедисти Менелај. Ђутање. Спјевивање међу маскама.

И дипломатска игра око Скадра свршена.

„Одјек“ М. Д.

Бојкот аустриске робе

Као што смо јавили, трговачка, индустријска и занатлијска комора у Србији одлучиле су да објаве бојкот аустриској роби, ако Аустро-Угарска не напусти своју непријатељску политику према Балканском Савезу, а нарочито према Србији и Црној Гори. Бојкот неће одмах наступити, него ће се ово ријешење прво саопштити трговачко-индустријским коморама аустро-угарским и умолити да са своје стране подијелују да се праведни захтјеви српског народа задовоље, те да не дође до прекида трговинских односа, а ако од овог корака не буде никакве користи, онда ће се приступити бојкоту.

Ријешење комора није много изненадило аустро-угарске кругове, јер су се они тога корака већ одавно прибојавали. Али их је у толико више забринуло. Њихова штампа покушала је истину да умањи значај овога ријешења, велећи да је оно једна проста демонстрација и да се до извршења неће доћи, а баш и кад би било извршено да то неће много шкодити аустриској индустрији.

нашега слуге Далина. Казивали су ми још, како је отац страдао за вријеме моје болести. Како се раније плашио за мој живот, то се напошљетку почео плашити и за мој разум, и те сталне брига, довеле су, напошљетку и њега до болести, а као главни чиниоца био је тај душевни потрес тога ужаснога јутра. На параброду, који нас је носио за Јевропу, мој отац, неколиким испадима у владању, обрати на себе пажњу путника, а нарочито доктора од лађе. При нашем доласку у Јевропу, тај доктор изведе ме на страну и савјетова ме, да се одмах обратим лекару од неврних болести. Ја сам рачунала, да су његова опажања увеличана, по послје неколико дана, моме се оцу десио први наступ, а ја сам већ задоницала била, да поступим по разумном савјету. У почетку су ме умиривали, говорећи, да је то скорашње узбуђење нервне системе, и да ће ускоро оздравити: но та претказана нијесу се остварила. Ја сам напошљетку примјетила, да су се ти ужасни наступи почели чеће понављати. Нећу вам описивати, шта сам све подвизавала у тим мучним мјесецима; нарочито послје дана, када најзнаменитији од садашњих доктора — психолога, на основу мога причања и на основу испитивања болесника у току неколико недеља, изјави, да је болест неизлечива.

— Наставиће се —

Али трезвјени аустро-угарски политичари, вели „Одјек“, знају врло добро да је то једна празна утјеха. Јер кад би то тако било, кад би извоз аустро-угарски у Србији био тако равнодушан Аустро-Угарској не би се већ деценијама ломила копља око њега. Зашто би Аустро-Угарска притезала Србију гвозденим обручи-ма, и ради тога жртвовала милионе; зашто би Аустро-Угарска жељно прижељкивала Србију у царински савез, па да јој да све до Солуна, зашто би најзад ризиковала један европски рат и стављала на коцку и свој опстанак? У чему се у-право састојала досадања вјековна поли-тика Аустро-Угарске, него у економском савлађивању Балкана, а првенствено Ср-бије. Политичко завлађивање само је сред-ство овоме важном циљу. Борба Аустрије против изласка Србије на море и бачена милијарда у тој борби најбоља је демант.

И то је сасвим појмљиво. Аустро Угар-ска је индустријска земља, али само пре-ма Истоку. Оно што она има својих ин-дустријских производа, она може да пласира само на Истоку, поглавито на Балкану. Према Западу она је агркул-турна земља и тамо извози своје сиро-вине и полуфабрикате. Одузимање бал-канских пијаца њеној индустрији значи скоро пропаст за ову.

Ако би се бојкот извео у свој опшир-ности и строгости, она би изгубила 150 милиона динара годишње извоза, а то је сума која би се јако осјетила у њеном индустријском билансу. Па чак, ако се претпоставка аустриске штампе оствари, да Бугарска и Грчка не приђу бојкоту, Србија би била довољна да зада јак удар аустриској индустрији. Треба се сјетити штете коју је ова претријела за вријеме царинског рата, и ако тада граница није била затворена. а Србија је данас дванут већа.

Шта значи овај бојкот, и какав је ње-гов прави смисао?

Бојкот је једна врста рата, рат на тр-говинском пољу. Само не рат који воде државе међу собом, већ рат који воде сами трговци. Наши трговци и индустри-јалци морали су да прибегну томе сред-ству из разлога, што виде да наша др-жава није више у стању довољно да за-штити интересе наше отаџбине, који су и њихови интереси.

Кад то више држава није у стању да учини својом државом и војском, онда се српски народ сам организује да инте-ресе своје и својих савезника штити. А он има у рукама једно моћно средство, које не кошта нас ништа, а које ће про-тивнику задати неизлечиве ране. То је бојкот.

Српска јавност, завршује „Одјек“, мора овај корак само да поздрави, јер он по-казује да наш народ није велики само са мачем у руци, већ да у њему тињају и друге латентне силе, које ће му осигура-ти срећнију будућност. Ипак се ми на-дамо да до примјене овога средства неће доћи, и да ће у Аустро-Угарској доћи до увијерења да неће моћи некажњено и да-ље вријеђати наше народно самољубље и угрожавати нашу привредну самостал-ност. Српски трговци и индустријалци изјавили су да желе остати у пријатељ-ским везама са сусједном монархијом, али да одржање тих пријатељских веза зави-си само од Аустро-Угарске. И ми им се у томе придружимо. Српски ће народ радо прихватити пријатељски понуђену му руку, али ако Аустро-Угарска продуж-и да игра улогу грабљивог сусједа, он ће јој бојкотом довикнути Hands off! Бар га у томе не спречавају никакви међуна-родни односи.

Читуља

† командир Стојан Н. Поповић

(Рођен на Медуну, у Кучима, год. 1864., а ра-њен у глави приликом јуриша на Дечићу, од које је ране у великом боловима и умро у Подгори-ци 22. децембра 1913. год.)

Гордо стојао је и господар околне при-роде брђаше, о Дечићу горди. многих ли си срца крљу покрсан, а колико си их оста-вио заплаканих.

Ноћу се прочита диспозиција, да се у јутру мора учинити јуриш на Дечић. Уз-буђење велико у војсци владаше; старје-

шине кумљаху војнике, да буду пажљиви, да се не истичу и не гину лудо. Баталеон се креће полако, пажљиво, да би стигао у зору до под врх Дечића. Зора се ука-за праћена пуцњавом пушака. Чета не очекује чету, већ се креће напријед, зак-лања и примиче шанцу. Пред баталеоном је његов командир Стојан Поповић. О-креће лице баталеону, струпа полако и опомиње војнике на присебност и чува-ње, напомињући, да ће још неколико ко-рачајати бити јуриш! — Немојте прије коман-де. Грми пушка са обје стране. — О сре-ћан си, витеже, куршум те неће, а не помињи ни нама о чувању, јер нијесу нам милији животи него теби. Пада друг по-ред друга, паде и барјак — узе га ко-мандир, коракну напријед и командова — јуриш!

Али се непријатељ баци громом и на овог смјелог команданта. Потече крв из чела, обриса се руком и извади мараму, те повеза рањену главу. Не дајући рани никакве важности, настави даље гонење непријатеља. Дечић би примљен, а војска се поврати, да прикупља мртве и рањене.

— Није ти лице суморно што те је ра-на уплашила, већ што нас мораш напу-стити, храбри ратниче! Хоћеш да идеш да починеш, ноге ти дрхте, узјаши, није ти стидно, јер си се одужио отаџбини. Узјаха на коња, и у пратњи једног вој-ника пође у болницу у Подгорици. Не поштедјеше се ни љекари, већ уложише сав труд не били му живот спасли. Али, противу судбине се не може; куршум му је остао у глави близу мозга.

Појави се привидна срећа — оздрави ком. Поповић. Зажелио се опет бојног поља, те и поред највећих савјетовања, и поред савјета Оног, за кога је вазда био готов живот дати, пође, јер му се чинише, кад би остао, да би изгубио нешто веће од живота. Крену се поново на бојно поље са куршумом у глави, пре-зирући смрт!

Не мога стићи куда бјеше наумио; гла-ва му отежа и не бјеше господар себе. Пренесен је у болницу талијанског Црве-ног Крста у Подгорици. Стање му се с дана у дан погоршавало.

Пошљедњих дана је изгубио и говор — само поглед још бјеше здрав.

Зар је то истина, да онај здрави и силни командир, који смјело ступаше на Дечић, да сада тако изгледа: лице увело, око сузно, језик малаксао, само му се лијева рука пови мало к прсима, те да-де знак малом синичићу, који стајање за-плакан код очеве постеле, да му падне на груди... Још неколико дубоких уз-дисаја и сврши се!

Мирно почивај врли Србине, име твоје умријети неће, јер се на бојном пољу ошкринула завјеса, која ти је сакривала јуначко срце у грудима.

Тузи, 6. априла Verther.

† Кап. Симо Ј. Ковачевић.

Оправдано је мишљење, да се у рату не може ништа необично догодити, по-што је и сам рат једна обична појава, бар Црногорцу. Али бива случајева који се не могу предвидјети, а између тих је један забиљежити и историја овога рата из пошљедњих дана прошлога мје-сеца, за вријеме омање ноћне борбе.

22. фебруара, шеф дивизијских војних телефона кап. Симо Ј. Ковачевић, раде-ћи на апарату под шатором на Мусели-мовој Главици, смртно је рањен од не-пријатељског куршума.

Пок. Симо рођен је у Грахову 1862 г., а син је скоропреминулог чувеног кап. Јована А. Ковачевића. Г. 1875. ступио је у поштанско-телеграфску службу. За ври-јеме првог рата служио је као војни те-леграфист. За ревносни рад одликован је био храбором медаљом, као и доцније Даниловим орденом IV. степена и злат-ном медаљом за ревност. Г. 1883. напу-стио је службу, а 1885. свршио је арти-љериски курс и произведен за официра. Г. 1890. по потреби службе поново је постављен за управника поштанско-теле-графске станице на Грахову, коју је дуж-ност вршио све до 1904 г., када је по-стављен за управника царинарнице у истом мјесту као финансијски капетан, а 1910. стављен је у пензију. Г. 1907. иза-

бран је за народног посланика племена граховског.

Као што се види, пок. Симо провео је дуги низ година у државној служби.

Прошле године приликом мобилиза-ције постављен је за шефа војних теле-фона треће дивизије.

Био је те среће да овога сретнога ра-та буде постављен на ону дужност, којој се најприје одао, па и главу да дадне вршећи је.

Послије тродневног јаког боловања 25. фебруара испустио је своју душу.

Његово Величанство Краљ Господар достојно му се одужије, када се о стању покојникову неколико пута распитивао, а 25. при обилажењу позиција потрудио се да га и лично обиђе. Долазак Господа-рев, да га види на бојном бољу, јак је утисак учинио на њега. И ако је већ био почео губити свијест, ипак се прибрао толико, да је могао одговарати на пи-тања. Исто тако махом сви бригадири из одреда дошли су да га лично посјете, или су приликом смрти послали теле-графска саучешћа, а при погребу виши број војника и чиновништва са свјештен-ством испрагило га је до вјечне куће, гдје му је угледно мјесто пред врачком црквом изабрано.

Лака му била груди земље, коју је ис-крено љубио!

Драгош, 25. марта 1913 г. Војник Д. Н.

СКАДАРСКО КОЛО

Исток пуца, зора руди, —
Заморен се Скадар буди,
Подмлађена, свјежа лица
С'ја к'о звјезда предходница...

Небо своју свјетлост просу
На мучену рају босу;
А из крви проливане
У пурпур вију сјене...

Нигдје гласа музике,
Нигдје буле, ни Турчина...
На сараје и чардаке
Трепте токе на јунаке...

Црногорска војска чила
У коло се ухватила;
И Бојана пјесму пјева
Жељна људи и змајева...

Књаз Данило коло води,
Пјева сунцу и Слободи...
Звона звоне, гусле гуде
Из гробова борбе гуде...

Преко крила и врлети
Са Ловћена вила лети,
Плете вјенце храброј чети.
Пјева Правди и Освети...

На минаре, на цамије
Криви се барјак вије,
Под небом му коње стрши;
Косовски се завет сврши...

Сваки Гористак, што је пао,
Из крви је васкрео;
А ранени витезови
Осјећају живот нови...

Краљ Никола пун замаха,
Без очаја и без страха,
На капије стоји града,
Да га штити од свих јада...

Весели се, Скадре, граде;
Сам те Усуд нама даде!...
И док траје једног вука
Бићеш трофеј наших мука.

М. П.

Дневник

Свима читаоцима, сарадници-ма и пријатељима нашег листа, као и сваком брату Србину че-ститамо свијетле ускршње праз-нике. Христос воскрес!

Једна духовита шала. Првог дана оп-штег весеља на Цетињу одмах послјие извршене манифестације грађанства, из-ведена је једна духовита шала. Неки су узели једно магаре, увии га у црно платно и онда га пустили кроз улице са натпи-сом на глави: „Нова Слободна Преса“ и комп. Магаре је вођено кроз све улице пријестонишке на увесељавање свију, а пратила га је велика поворка расположене

дјеце, која није магарету дало никако да застане. Ова духовита досетка учинила је врло лијепо утисак на све, те су се од смеха улице проламале. Магаре са зна-ком короте и са натписом кога представ-ља фотографисано је од неколико страних коресподента и биће предано јавности како би се и шира публика упознала са овим занимљивим приказом.

Од уредништва. Идући број нашег ли-ста изаћи ће уидући петак, пошто раније не може изаћи због ускршњих празника.

Ускршњи прилог. Уз овај број нашег листа, као накнаду што редовни број неће изаћи у сриједу, дајемо ускршњи прилог — књижевни додатак са овом садржином: Борислав Ст. Минић, Цетиње: „Његова смрт“, Слободан, Подгорица: „Кроз пушчани дим“, Б. Морић, Цети-ње: „Из кршева и врлети“, Мићун М. Па-вићевић, Цетиње: „Ослобођење“, књига друга, Oscar Wilde: „Добротвор“, Вој. Ј. Илић-Млађи, Јагодина: „Комите у засје-ди“, Жорж Еспербес: „Мост“, М. П. Сте-фановић: „Сукоб“, Н. Васић: „Распала душа“, Ладислав Славко Павић: „Хероин“, Иван Вазов: „Наум“, М.: „После боја“, А. П. Чехов: „Послије позоришта“, Бо-жидар Стојадновић: „Ноћ“.

Ноћни стражар на Бардањолту

Вјетар... Пљусак... Сијевање муње,
Грмљавина, што небо пролама
И вапају цркутање жуње;
Трен свјетлости, затим густа тама...

У подножју Кира вали хуче,
Појачани шњегом с Проклетија,
А Тарабош хаубица туче,
Преко кога електрика сија...

С бијелог Дрима јек трубе долази,
Шумадинце на топове зове,
Јер Дрим нагло буја, придлази,
Треба хватат' с њима шанце нове.

Скадар ћути, у њеној тишини,
Коју само страх створити може;
Стражар стоји, брду на висини,
А киша му продије до коже...

Час премишља: дивно ли ће бити,
Када после оволико љета
Српски барјак стари град окити,
И весело јекну звона света...

А час опет бродовља се сјећа,
Аустрија, што у српско море
Увезла га, да би стара срећа
Служила ју и у ове горе;

Те да ово, што смо крљу нашим,
Претопили по хиљаду пута,
Истргне нам и с отрови чашом
Умори нас као змија љута...

На ту мис'о шкрипнуше му зуби,
И московку са рамена скиде;
Муња сјева, стражар пушку љуби...
Прену, стаде... Ево неко иде.

— Стој! — одјекну, кроз тугњаву грома.
— Овај брзо пропусти знак речи,
Јер иначе више свога дома
Виба' не би, пошто стражар клече...

И три лица, у мрке цераде,
Прибоше му са: „Здраво јуначе“.
Он познаде перјанке младе,
Па и момче што пред њима скаче.

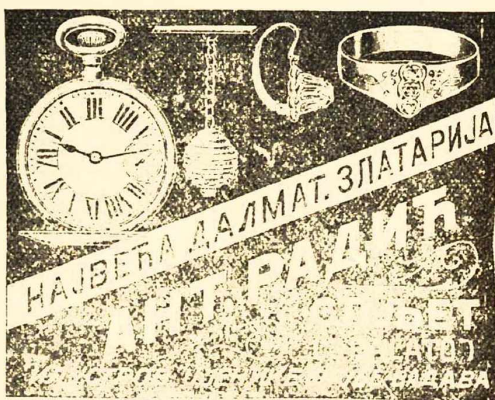
Та Њега је већ познати лако,
— Син је Краљев; ал' гдје војник стиже,
Он обиђе увјек мјесто свако,
Па и онда кад топ земљу диже.

Пошто јендек и жицу прескочи,
Што ју наше груди обориле,
Изгуби се стражару из очи;
— Оде ланцем, шибан пљуском кише...

В. Бардањолт.

Вук Ђ. Гојковић—Богичевић

ОГЛАСИ

Ц. п. бр. 20. —50

ЦЕНТРАЛА:
ТРЕБИЊЕ (Херцеговина)

ТРАВУНИЈА

ФИЛИЈАЛА:
ГРУЖ (Далмација)

трговачко, индустријско, отпремачко, комисионо и агентурно дионичарско друштво.

Велико складиште сваковрсног пираног дрва: дасана, мурала, јеловог, пињевог, храстовог, буковог, сировог и куханог. Паркета букова и храстова.

греда тесаних сваке димензије. горивог дрва и енглешког каменог угљена.

из 1911. год.
П. п. бр. 39. 49—54

Све уз врло умјерене дневне цијене.

Штампана Кр. Ц. Државне Штампарије

Власник и одговорни уредник Радомир Кривокапић Орлински